

Działalność Lipskiego Koła STL

Lipskie Koło Twórców Ludowych powstało w 1973 r. w ramach Białostockiego Oddziału Stowarzyszenia Twórców Ludowych (BO STL wchodzi w skład ogólnopolskiego STL z siedzibą w Lublinie). Jego członkami stały się przede wszystkim kobiety-twórczynie ludowe zrzeszone wcześniej w Kole Gospodyń Wiejskich. Inicjatywą rozpoczynającą ich działalność było zorganizowanie w siedzibie lipskiej biblioteki pierwszej w historii Lipska wystawy twórczości ludowej, związanej tematycznie z okresem Wielkanocnym. Wystawa zgromadziła prace 24 osób i stała się główną atrakcją pierwszych „Dni Lipska” obchodzonych w maju 1973 r. Owocem tej wystawy było nawiązanie wieloletniej współpracy lipskich twórców z białostocką Cepelią (w latach 1949–1990 Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego (CPLiA), był to związek spółdzielni rękodziela ludowego, który prowadził placówki handlowe zajmujące się zbytem towarów produkowanych w zrzeszonych spółdzielniach, wykonywanych bądź inspirowanych twórczością polskich artystów ludowych).

Kolejna wystawa dotyczyła tkactwa regionalnego (dywanów dwuosnowowych, rediuszek, dywanów wybieranych, kilimów, sejpaków, tkanych obrusów, serwet i ręczników) oraz firan, krajkę, haftów, robótek wyszywanych krzyżykiem, pisanek, wycinanek, wyrobów ze słomy itp. Główną inicjatorką tych działań była Krystyna Cieśluk, która wraz z otwarciem wystawy rozpoczęła swoją wieloletnią pracę w lipskiej kulturze. Już w maju tego roku zapoczątkowała cykl imprez poświęconych sztuce i kulturze ludowej naszego regionu. Były to: „Pisanki, kraszanki, malowanki” (opisująca zwyczaje i obrzędy związane z Wielkanocą), „Wieczór dawnych wspomnień” czy „Kręć się, kręć wrzeczono” (dotycząca twórczości tkackiej).

W trakcie przygotowań do ww. imprez zrodził się pomysł wspólnego śpiewu starych pieśni, który zapoczątkował powstanie Zespołu Regionalnego „Lipsk”.

Pierwszą twórczynią, która oficjalnie została przyjęta w szeregi Białostockiego Oddziału STL już w 1973 r., była Krystyna Cieśluk. Do cennych społecznych inicjatyw okresu lat 70-tych należą: przekazanie dywanu tkackiego przez Franciszkę Rybko na aukcję dzieł sztuki ludowej wspomagającą odbudowę Zamku Królewskiego w Warszawie, a także przekazanie przez lipskich twórców dywanów, pajaków i pisanek do wystroju Szpitala Pomnika Centrum Zdrowia Dziecka w 1978 r.

Członkinie lipskiego KTL organizowały wielokrotnie wystawy twórczości ludowej i pokazy rękodziela w Lipsku a także poza nim. Panie uczestniczyły w wielu jarmarkach, targach, wystawach oraz konkursach różnego szczebla m.in. w grudniu 1977 r. tkaczki Stanisława Łozowska i Franciszka Rybko zdobyły nagrody w ogólnopolskim konkursie „Przyroda w sztuce ludowej”.

Wiosną 1978 r. w Lipsku działało 43 twórców w różnych dziedzinach twórczości ludowej, z tego 20 zrzeszonych było w STL. Po przeprowadzeniu reformy administracyjnej w Polsce (1975 r.) 30 maja 1979 r. powstał Suwalski Oddział Stowarzyszenia Twórców Ludowych zrzeszający twórców z terenu północno-wschodniej Polski. Na czele Zarządu nowopowstałego SO STL stanęła lipska twórczyni - Krystyna Cieśluk, toteż I Zjazd SO STL odbył się w Lipsku, w listopadzie 1979 r. Po nim nadal Prezesem Oddziału pozostała pani Cieśluk. W szczytowym okresie Koło zrzeszało 62 osoby. Reprezentowały one różne dziedziny sztuki ludowej: tkactwo, plastykę obrzędową (pisankarstwo, wykonywanie „pajaków”, kwiatów bibułkowych, wycinanek), pieczywa obrzędowego, kowalstwa i poezji ludowej.

W okresie swojej działalności nasi twórcy zdobywali wiele prestiżowych nagród na wojewódzkich i ogólnopolskich konkursach. M.in. w czerwcu 1980 r. p. Kazimiera Bądzińska, tkaczka z Lipska, zdobyła I nagrodę w ogólnopolskim konkursie tkackim organizowanym przez „Cepelię”, Centralny Związek Kółek Rolniczych i Ministerstwo Kultury i Sztuki. W roku 1986 lipscy twórcy ludowi oraz Zespół Regionalny „Lipsk”, wzięli udział w V Ogólnopolskim Przeglądzie Dorobku Wsi Polskiej w Przytocznej (woj. gorzowskie), skąd przywieźli nagrody w swoich specjalnościach.

W roku 1989 wyroby rękodzielnicze naszych twórców prezentowane były na wystawie w klubie „Nike” w Warszawie (na zaproszenie warszawskiego Koła TPL) i w Grodnie na Białorusi w ramach obchodów Dni Polski w ZSRR.

Ważnym zadaniem naszego Koła było i jest przekazywanie umiejętności twórczych młodszemu pokoleniu, w związku z tym nasi twórcy byli inicjatorami wielu działań z tym związanych. W roku szkolnym 1989/90 nasze twórczynie prowadziły całoroczne zajęcia z dziedziny twórczości ludowej (pisankarstwo, haft, koronka, tkactwo) w ramach warsztatów Ogólnopolskiego Programu Ministerstwa Edukacji Narodowej. Warsztatami objęte były 3 klasy VI SP w Lipsku.

Lata 1990-94 były najtrudniejsze w kulturalnej działalności lokalnej ze względu na przechodzenie ośrodków kultury pod zarząd samorządów. Niosło to za sobą likwidację wielu placówek, etatów i zmniejszenie wydatków na kulturę.

Od 1996 r. członkiem zbiorowym SO STL i jednocześnie lipskiego Koła Twórców Ludowych stał się Zespół Regionalny „Lipsk”, zweryfikowany przez ministerialną Komisję, po zdobyciu „Baszty” głównej nagrody, w kategorii zespołów śpiewaczych na ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu n/Wisłą, w roku 1994.

Zespół „Lipsk” (i jego członkowie, jako soliści), był częstym laureatem w Kazimierzu.

Na Zejeździe Suwalskiego Oddziału STL w dniu 3 sierpnia 1997 r. w Węgorzewie został wybrany nowy Zarząd Oddziału. Prezesem na kadencję 1997-2001 został wybrany Janusz Wnukowski z Lipska, zastępcą – Józef Murawski z Szypliszk, sekretarzem – Krystyna Cieśluk z Lipska, skarbnikiem – Helena Mikucka z Orzysza. W tym czasie Przewodniczącym lipskiego Koła STL był kol. Sławomir Chomiczewski. W kolejnej kadencji - 2001-2005 – Prezesem SO STL został Józef Murawski, sekretarzem – Barbara Tarasewicz, skarbnikiem – Krystyna Cieśluk. W 2005 roku, podczas Walnego Zjazdu Suwalskiego Oddziału STL wybrano władze w składzie, który funkcjonuje do dziś: Prezes - Józef Murawski, wiceprezes - Ewa Skowysz – Mucha, sekretarz - Barbara Tarasewicz i Krystyna Cieśluk – skarbnik. W tym czasie rolę Prezesa lipskiego Koła STL pełniła kol. Janina Trochimowicz.

W końcówce lat 90-tych wyroby naszych twórców były wielokrotnie prezentowane poza granicami Polski: w Niemczech - wystawa w Hanowerze, we Francji – Targi Turystyczne w Rennes (stolicy Bretanii) – rok 1999, w Belgii – na Międzynarodowych Targach „Salon de Vacances” w Brukseli (1999 r.). W marcu 2000 r. pisanki lipskie prezentowane były w Danii zaś we wrześniu tego roku twórcy nasi reprezentowali woj. podlaskie na I Ogólnopolskich Dożynkach Prezydenckich w Spale.

W trakcie wieloletniej działalności Koła prace naszych twórców sprzedawane były w Szwecji, Norwegii, Danii, Kanadzie, Rosji, USA, Holandii i wielu jeszcze innych krajach. Lipskie pisanki były wręczane jako upominki dla Ojca Świętego Jana Pawła II.

Od roku 1998 Lipsk, ze względu na największą ilość zrzeszonych twórców ludowych, stał się siedzibą Suwalskiego Oddziału STL.

Koło Twórców Ludowych w Lipsku liczy obecnie ok. 20 członków. Lipsk znany jest w Polsce jako „zagłębie pisankarskie”. Cieszy nas fakt, że pojawiają się osoby z młodszego pokolenia, które kultywują tradycje pisankarskie, tę najbardziej rozpowszechnioną na naszym terenie dziedzinę twórczości ludowej. Mniej liczną grupę, ale bardzo ważną, stanowią tkaczki, twórcy zajmujący się pieczywem obrzędowym, haftem, koronkami szydełkowymi, wyrobem kołatek, „pająków”.

Rokrocznie twórczynie z naszego miasta biorą udział w imprezach, festynach i kiermaszach poprzedzających święta wielkanocne. Od wielu lat uczestniczą w pokazach organizowanych przez muzea etnograficzne w Toruniu, Warszawie, Poznaniu, w Białostockim Muzeum Wsi i w muzeum w Choroszczycy. Wiele razy prezentowały swoje wyroby na Targach Sztuki Ludowej w Kazimierzu, Krakowie, Lublinie, Toruniu, Warszawie, Ciechanowcu, Gdańsku, Białymstoku, Olsztynie, Kielcach, Poznaniu, Węgorzewie i wielu jeszcze innych miejscowościach.

Od wielu lat nasze pisankarki, w okresie przedwielkanocnym, prowadzą pokazy wykonywania pisanek w Lipsku (M-GOK i Muzeum Lipskiej Pisanki).

Wielokrotnie pokazywano naszych twórców oraz zespoły ludowe w programach TVP Białostok. 15 twórców zostało sfilmowanych i zarejestrowanych na taśmach video. Są to rejestracje 1-2 godzinne, mówiące o ich życiu i pracy twórczej.

Ważnym wydarzeniem 2006 r. było zorganizowanie wystawy prac twórców ludowych z 5 gmin (Lipsk, Płaska, Sztabin, Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór) przez p. Krystynę Cieśluk w M-GOK w Lipsku w ramach stypendium uzyskanego z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Jednocześnie warto poinformować, że z inicjatywy twórczyń Koła Twórców Ludowych w Lipsku, 29 września 2005 r. zarejestrowano „Korowaj lipski” i „Gąski weselne” na Liście Produktów Tradycyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na wniosek Marszałka Województwa Podlaskiego.

Przez kilka lat twórcy naszego regionu popularyzowali folklor i promowali twórczość ludową naszego regionu na imprezie Podlaskie Gminy Wiejskie w Warszawie i „Smaki Podlasia” w Białymstoku organizowane przez Związek Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego. Brali udział w Ogólnopolskim Konkursie „Nasze kulinarne dziedzictwo” organizowanym przez Polską Izbę Produktu Regionalnego i Lokalnego (na szczeblu wojewódzkim organizatorem konkursu jest Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego) oraz w Konkursie „Marka Roku” organizowanym również przez Urząd Marszałkowski.

W lutym 2006 r. Koło Twórców Ludowych z Lipska zostało laureatem III edycji konkursu na „Turystyczną Pamiątkę z Regionu”. Kapituła konkursu organizowanego przez Polską Organizację Turystyczną wyróżniła nasze Koło w kategorii „artystycznych dzieł z lokalnym motywem” za pisanekę z Lipska, tradycyjny, wielowiekowy rekwizyt wielkanocny, charakterystyczny dla północnej części woj. podlaskiego.

W listopadzie 2006, na zaproszenie pracowników Pracowni Architektury Żywej w Lipsku, odbyło się spotkanie z lipskimi twórcami ludowymi dotyczącymi utworzenia pracowni pisankarskiej i promocji twórców na stronach internetowych PAŻ-u. Ta inicjatywa przerodziła się w czyn i w maju 2007 r. powstało **Muzeum Lipskiej Pisanki**. Koordynatorem działań był przedstawiciel PAŻ - Marcin Lićwinko, współudział w dziele tworzenia miało Muzeum Podlaskie, a szczególnie kierownik działu etnografii Wojciech Kowalczyk oraz twórczynie ludowe koła STL w Lipsku z p. Ewą Skowysz-Mucha na czele. Wyposażenie sali muzealnej zakupione zostało ze środków Fundacji Wspomagania Wsi, eksponaty natomiast twórczynie udostępniły nieodpłatnie.

W maju i czerwcu 2007 r. dzięki finansowemu wsparciu Fundacji Biebrzańskiej, twórczynie koła STL w Lipsku przeprowadziły 120 godzin zajęć warsztatowych z zakresu pisankarstwa, w których uczestniczyło około 1500 dzieci i młodzieży. W październiku tego roku twórczyni ludowa i animator kultury **Krystyna Cieśluk** otrzymała prestiżową Nagrodę im Oskara Kolberga przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Co 5 lat obchodzimy uroczyste jubileusze SO STL, Koła Twórców Ludowych w Lipsku i Zespołu Regionalnego „Lipsk”.

Nasi twórcy ludowi biorą udział w wielu cyklicznych imprezach m.in. w prezentacjach Gmin Wiejskich woj. Podlaskiego w Warszawie, w Targach „Sto pomysłów dla Biebrzy” organizowanych przez Biebrzański Park Narodowy, w Suwalskim Jarmarku i „Kaziukach” czy też w Jarmarku Wielkanocnym organizowanym przez Muzeum Podlaskie w Białymstoku.

Pragniemy nadal rozszerzać naszą działalność jako Oddział STL i Koło Twórców Ludowych w Lipsku, które od marca 2008 r. działa pod szyldem Stowarzyszenia Miłośników Lipskiej Pisanki i Tradycji, którego prezesem jest p. Stanisława Ewa Mucha. Siedziba Stowarzyszenia mieści się w budynku przy ul. Rynek 2.